

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА  
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти



“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної  
та навчальної роботи  
О.Б.Жильцов  
20 16 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

**Теорія та практика аутології**  
(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 8.01010501 Корекційна освіта (логопедія)  
(шифр та назва спеціалізації)

спеціалізація \_\_\_\_\_ спеціальна психологія \_\_\_\_\_  
(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини \_\_\_\_\_  
(назва інституту, факультету, відділення)

|  |                      |
|--|----------------------|
| КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ<br>ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА<br>Ідентифікаційний код 02136554<br>Начальник відділу<br>моніторингу якості освіти |                      |
| Програма № <u>16.38</u>  |                      |
| <u>Жильцов</u><br>(підпис)   | (прізвище, ініціали) |
| « _____ »  | 20 <u>16</u> р.      |

2016–2017 навчальний рік

Робоча програма: «Теорія та практика аутології» для студентів за спеціальністю «Корекційна освіта (логопедія)».

Розробники: Скрипник Тетяна Вікторівна, доктор психологічних наук, професор кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від “07” вересня 2016 року № 2

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти  
\_\_\_\_\_ (О.В. Мартинчук)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини \_\_\_\_\_ Н. А. Клішевич

## ЗМІСТ

Пояснювальна записка

*Структура програми навчальної дисципліни*

I. Опис предмета навчальної дисципліни

II. Тематичний план навчальної дисципліни

*III. Програма*

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АУТИЗМУ ЯК САМОСТІЙНОГО ПОРУШЕННЯ РОЗВИТКУ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ ФАХІВЦЯ З АУТИЗМУ

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Теорія і практика аутології»

V. Плани практичних занять

VI. Завдання для самостійної роботи

*Картка самостійної роботи студента*

VII. Система поточного та підсумкового контролю

VIII. Методи навчання

IX. Методичне забезпечення курсу

XI. Рекомендована література

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з курсу „Теорія та практика аутології” є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки другого (магістерського) рівня відповідно до навчального плану спеціальності 8.01010501 «Корекційна освіта (логопедія)».

На сьогодні в Україні відбувається докорінне переосмислення парадигми навчання і виховання дітей з розладами аутистичного спектра. Так, позитивним можна вважати те, що аутичних дітей почали визнавати в освітньому просторі держави як таких, які потребують спеціально розроблених підходів до навчання, розвитку та соціалізації. На часі – питання підготовки кваліфікованих кадрів, здатних надавати дієву допомогу дітям з аутизмом.

Програма курсу „Теорія та практика аутології” базується на високотехнологічних міжнародних науково доказових стратегіях допомоги дітям з розладами аутистичного спектра.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач вищої освіти відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни „Теорія та практика аутології”, необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Програма складається з двох змістових модулів: .

*Предметом вивчення змістового модулю 1 «Методологічні засади вивчення аутизму як самостійного порушення розвитку» є аутизм як особливий вид дизонтогенезу і науково-методичні засади діагностики дітей з аутизмом.*

*Мета і завдання змістового модулю 1 – формувати у здобувачів вищої освіти наукові знання і підходи в плані систематизації знань про аутизм та оволодіння методами діагностики цього порушення розвитку.*

*Предметом вивчення змістового модулю 2 «Особливості практичної роботи фахівця з аутизму є практико орієнтовані підходи у розбудові науково доказової допомоги дітям з аутизмом.*

*Мета і завдання змістового модулю 2 – формувати у здобувачів вищої освіти наукових психолого-педагогічних знань і підходів до питання організації і впровадження відповідальної, науково доказової допомоги дітям з аутизмом і їхнім родинам.*

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні після опанування курсом «Теорія та практика аутології»:

### ***ЗНАТИ :***

- головні теорії аутизму та базові засади розуміння розладів аутистичного спектра як особливого виду дизонтогенезу;
- системний підхід до навчання і розвитку дітей з аутизмом;
- науково доказові практики щодо допомоги дітям з аутизмом;
- методи встановлення партнерських стосунків з батьками аутичних дітей;
- наукове підґрунтя діагностики та корекційно-розвивальних стратегій для осіб з розладами аутистичного спектра;
- навчально-методичні засади інклюзивного навчання дітей з аутизмом.

### ***ВМІТИ :***

- розпізнавати дітей з розладами аутистичного спектра та визначати шляхи їхнього розвитку;
- працювати з різними джерелами інформації;
- проектувати і реалізовувати корекційно-освітній процес для дітей з аутизмом в інноваційному режимі;
- організовувати і проводити аналіз умов і чинників освітнього процесу для дітей з аутизмом з метою його оптимізації.

Для здобувачів вищої освіти VI курсу кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення „Теорія та практика аутології”, становить 75 год. (2,5 кредити), з них 10 год. – лекційних, 10 год. – семінарських, 5 год. – модульного контролю, 50 год. – самостійної роботи.

Вивчення дисципліни закінчується заліком.

## СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### I. Опис навчальної дисципліни

| Найменування показників                                  | Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень   | Характеристика навчальної дисципліни |   |
|--|--|--------------------------------------|---|
|  |  | денна форма навчання                 |   |
| Кількість кредитів – 2,5                                 | Галузь знань:<br>0101 ”Педагогічна освіта”                         | Нормативна                           |   |
|  | Напрямок підготовки:<br>8.01010501 «Корекційна освіта (логопедія)» |                                      |   |
| Модулів – 2  |  | Рік підготовки                       |   |
| Змістових модулів – 2                                    |  | 6-й                                  |   |
| Індивідуальне науково-дослідне завдання:                 |  | Семестр                              |   |
| Загальна кількість годин – 75                            |  | 11- й                                | - |
| Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 | Освітньо-професійний рівень:<br><u>другий (магістерський)</u>      | Лекції                               |   |
|  |  | 10 год.                              | - |
|  |  | Практичні, семінарські               |   |
|  |  | 10 год.                              | - |
|  |  | Модульний контроль                   |   |
|  |  | 5 год.                               | - |
|  |  | Самостійна робота                    |   |
|  |  | 50 год.                              | - |
| :  |  |                                      |   |
|  |  | Вид контролю:                        |   |
|  |  | залік                                |   |

## II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

| №<br>п/п  | Назви теоретичних розділів   | Кількість годин |            |           |            |              |                         |                      |                         |
|---|--|-----------------|------------|-----------|------------|--------------|-------------------------|----------------------|-------------------------|
|   |  | Разом           | Аудиторних | Лекцій    | Практичних | Семінарських | Індивідуальна<br>робота | Самостійна<br>робота | Підсумковий<br>контроль |
| <b>Змістовий модуль 1. Методологічні засади вивчення аутизму як самостійного порушення розвитку</b> |  |                 |            |           |            |              |                         |                      |                         |
| 1   | Аутизм як особливий вид дизонтогенезу  | 10              | 4          | 2         |            | 2            |                         | 6                    |                         |
| 2   | Науково-методичні засади діагностики дітей з аутизмом                              | 16              | 4          | 2         |            | 2            |                         | 12                   |                         |
|   | Модульний контроль   | 2               |            |           |            |              |                         |                      | 2                       |
|   | Разом за модулем 1   | 28              | 8          | 4         |            | 4            |                         | 18                   | 2                       |
| <b>Змістовий модуль 2. Особливості практичної роботи фахівця з аутизму</b>                          |  |                 |            |           |            |              |                         |                      |                         |
| 3   | Науково доказові методи допомоги дітям з розладами аутистичного спектра            | 18              | 4          | 2         |            | 2            |                         | 14                   |                         |
| 4   | Розбудова стратегії корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми              | 14              | 4          | 2         |            | 2            |                         | 10                   |                         |
| 5   | Впровадження психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу дітей з аутизмом | 12              | 4          | 2         |            | 2            |                         | 8                    |                         |
|   | Модульний контроль   | 3               |            |           |            |              |                         |                      | 3                       |
|   | Разом за модулем 2   | 47              | 12         | 6         |            | 6            |                         | 32                   | 3                       |
| <b>Разом за навчальним планом</b>   |  | <b>75</b>       | <b>20</b>  | <b>10</b> |            | <b>10</b>    |                         | <b>50</b>            | <b>5</b>                |

### III. ПРОГРАМА

#### ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АУТИЗМУ ЯК САМОСТІЙНОГО ПОРУШЕННЯ РОЗВИТКУ

##### **Лекція 1. Аутизм як особливий вид дизонтогенезу (2 год.)**

Визначення аутизму: порівняльний аналіз діагностичних критеріїв за МКХ-10, МКХ-11, DSM-IV та DSM-V. Аутизм як первазивне порушення розвитку: системний підхід, з урахуванням стану базових структур і функцій на психомоторному, соціально-емоційному і когнітивному рівнях. Особливості ситуації родини з аутичною дитиною.

**Основні поняття теми:** дизонтогенез, діагностичні критерії, розлади аутистичного спектра.

##### **Лекція 2. Науково-методичні засади діагностики дітей з аутизмом**

Маркери діагностики дітей раннього віку; використання методик CHAT, M-CHAT, ADI-R. Диференційна діагностика: методики CARS та ADOS. Поглиблена (феноменологічна) діагностика як підґрунтя розроблення навчальних та розвивальних програм для дитини: Шкала адаптивної поведінки Вайнленда; Психосоціально-педагогічний профіль (PEP-R); Оцінка рівня вербальної поведінки та розроблення програми VB-MAPP. Елементи VB-MAPP, нейропсихологічної та комплексної діагностики в контексті поглибленого обстеження дитини з аутизмом та розроблення індивідуальної програми абілітації для неї.

**Основні поняття теми:** скринінг, диференційна діагностика, поглиблена діагностика; комплексна діагностика.

#### ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ ФАХІВЦЯ З АУТИЗМУ

##### **Лекція 3. Науково доказові методи допомоги дітям з розладами аутистичного спектра**

Критерії наукової доказовості методів допомоги дітям з аутизмом. Поведінковий пакет; ТЕАССН; підходи, спрямовані на соціальний розвиток дітей з аутизмом; методи і засоби розвитку мовлення у дітей з аутизмом. Альтернативна комунікація. Напрями фізичного (психомоторного) розвитку дітей з аутизмом. Становлення життєвої компетентності як пріоритетний напрям розвитку дітей з аутизмом.

**Основні поняття теми:** методи з доказовою ефективністю, життєва компетентність.

##### **Лекція 4. Розбудова стратегії корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми**

Відбір, адаптація та використання корекційно-розвивальних стратегій та матеріалів до потреб певної особи з розладами аутистичного спектра. Спланований і послідовний психолого-педагогічний вплив на взаємопов'язані компоненти: дитина, її родина та зовнішнє середовище, з опорою на їх ресурси та зворотний зв'язок. Оцінка ефективності психолого-педагогічного впливу. Організація фахової допомоги з урахуванням всієї освітньої вертикалі – від раннього втручання до набуття спеціальності.

**Основні поняття теми:** цілісний розвиток, освітня вертикаль, внутрішні та зовнішні чинники розвитку.

##### **Лекція 5. Впровадження психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу дітей з аутизмом**

Головні умови організації й впровадження психолого-педагогічного супроводу для дитини з аутизмом в освітньому закладі. Опрацювання та використання предметно-



просторових, організаційно-сміслових та соціально-психологічних середовищних ресурсів. Адаптація та модифікація освітнього процесу, навчального плану, цілей і завдань задля забезпечення індивідуальних потреб дітей з аутизмом і опрацювання педагогами відповідних методів роботи.

**Основні поняття теми:** модифікація довкілля, середовищні ресурси, психолого-педагогічний супровід, адаптація освітнього процесу.

#### IV. Навчально-методична карта дисципліни «Теорія та практика аутології»

**Разом: 75 год., лекції – 10 год., семінарські заняття – 10 год.; самостійна робота – 50 год., модульний контроль – 5 год.**

| Модулі  | Змістовий модуль I  |   | Змістовий модуль II  |  |   |
|---|---|---|--|--|---|
| Назва модуля  | Методологічні засади вивчення аутизму як самостійного порушення розвитку (49 балів) |   | Особливості практичної роботи фахівця з аутизму (66 балів)                                   |  |   |
| Лекції  | 1   | 2   | 3  | 4  | 5   |
| Теми лекцій (за відвідув. 1 бал)                    | Аутизм як особливий вид дизонтогенезу   | Науково-методичні засади діагностики дітей з аутизмом   | Науково доказові методи допомоги дітям з розладами аутистичного спектра                      | Розбудова стратегії корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми  | Впровадження психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу дітей з аутизмом              |
| Теми семінар. та практ. занять (за відвідув. 1 бал) | Аутизм як особливий вид дизонтогенезу   | Раннє розпізнавання дітей з розладами аутистичного спектра. Діагностичний інструментарій для поглибленого вивчення дітей з аутизмом | Методи допомоги дітям з розладами аутистичного спектра з доведеною ефективністю              | Системна корекційно-розвивальна робота з аутичними дітьми  | Алгоритм діяльності команди супроводу дитини з аутизмом   |
| Бали за роб. на семін. зан.                         | 10  |   | 10   |  |   |
| Самост. робота                                      | 1. Заповнити таблицю „Теорії аутизму” . - 5 б.                                      | 2. Здійснити порівняльний аналіз аутизму і подібних до нього порушень комунікативно-мовленнєвого розвитку. – 5 б.                   | 3. Підготувати презентацію щодо методів з доведеною ефективністю для дітей з аутизмом – 5 б. | 4. Сформулювати 5 головних положень системної корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми. Визначити їх ієрархію та обґрунтувати свою думку – 5 б. | 5. Розробити Індивідуальну програму розвитку для дитини з розладами аутистичного спектра – 5 б. |
| Види поточ. конт.                                   | Модульна контрольна робота 1 (25 балів)   |   | Модульна контрольна робота 2 (25 балів)  |  |   |
| Підсум. Контроль                                    | Коефіцієнт: 115: 100 = 1,15<br>ЗАЛК   |   |  |  |   |

## У. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

### ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АУТИЗМУ ЯК САМОСТІЙНОГО ПОРУШЕННЯ РОЗВИТКУ

#### Семінар 1. Аутизм як особливий вид дизонтогенезу (2 год.)

##### План заняття

1. Історія вивчення аутизму як окремої нозології. Модель аутизму за Л. Каннером, Г. Аспергером та сучасними дослідниками.
2. Пояснювальні моделі аутизму: синдром поведінкових дефіцитів і надлишків; афективне порушення; дисфункція виконавчих процесів; слабе регулювання імунної реакції; пошкоджена робота системи дзеркальних нейронів, дефіцит соціального пізнання.
3. Особливості психічної організації дітей з аутизмом.
4. Чинники складнощів в процесах навчання та розвитку дітей з аутизмом.

##### Рекомендована література

1. Аппе Фр. Введение в психологическую теорию аутизма / Фр. Аппе. – М. : Теревинф, 2006. – 216 с.
2. Каган В. Е. Аутизм у детей / В. Е. Каган. – Л. : Медицина, 1981. – 223 с.
3. Манелис Н. Г. Ранний детский аутизм : психологические и нейропсихологические механизмы / Н. Г. Манелис // В мире науки. – 2006, № 7. – С. 32–43.
4. Клінічний протокол надання медичної допомоги дітям із гіперкінетичними розладами / І. А. Марценковський, В. С. Підкоритов, С. Є. Казакова [та ін.]. – К. : Міністерство охорони здоров'я України, 2010. – 33 с.
5. Романчук О. Розлади спектру аутизму в запитаннях та відповідях / О. Романчук. – Львів : Колесо, 2009. – 168 с.
6. Ранний детский аутизм / [ред. Т. А. Власовой, В. В. Лебединского, К. С. Лебединской]. – М. : Теревинф, 2005. – 370 с.
7. Скрипник Т. В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-метод. посіб. / Т. В. Скрипник. – К. : Педагогічна думка, 2013. – 56 с.
8. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму / Т. В. Скрипник. – К. : Видавництво “Фенікс”, 2010. – 388 с.

#### Семінар 2.

##### *Раннє розпізнання дітей з розладами аутистичного спектра. Діагностичний інструментарій для поглибленого вивчення дітей з аутизмом.*

1. Рання діагностика аутизму, особливості первинного прийому.
2. Оцінка стану розвитку дитини.
3. Підходи до виокремлення ознак розпізнання схильності до аутизму у немовлят.
4. Розлади аутистичного спектра серед подібних порушень розвитку.
5. Шкала адаптивної поведінки Вайнленда; Психосвітній профіль РЕР-R.

##### Рекомендована література:

1. Иванов Е. С. Спорные вопросы диагностики раннего детского аутизма. Детский аутизм: хрестоматія / Е. С. Иванов. – СПб. : МУСиР им. Р. Валленберга, 2001. – 430 с.
2. Романчук О. Раннє втручання для дітей з розладами спектру аутизму // <http://cwf.com.ua/images/stories/503/early-intervention-for-children-with-autism-spectrum-disorders-clinical-protocol.pdf>
3. Скрипник Т. В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-метод. посіб. / Т. В. Скрипник. – К. : Педагогічна думка, 2013. – 56 с.

4. Скрипник Т.В. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посібник. – К.: ТОВ „Видавничий дім „Плеяди”, 2015. – 56 с.
5. Стандартные требования к организации деятельности службы раннего вмешательства./ Аксенова О.Ж., Баранова Н.Ю., Емец М.М., Тамарина Л.В. – Санкт-Петербург, 2012 г. – 54 с. // [urlyaid.eu/projects/docs/Standards\\_for\\_Russian\\_Early\\_Intervention\\_rus.pdf](http://urlyaid.eu/projects/docs/Standards_for_Russian_Early_Intervention_rus.pdf)
6. Уніфікований клінічний протокол ...медичної допомоги та медичної реабілітації: розлади аутистичного спектра, 2015 р.// [http://www.moz.gov.ua/docfiles/dn\\_20150615\\_0341dod.pdf](http://www.moz.gov.ua/docfiles/dn_20150615_0341dod.pdf)
7. American Academy of Pediatrics, Committee on Children With Disabilities. The pediatrician's role in the diagnosis and management of autistic spectrum disorder in children. Pediatrics.2001; 107 : 1221– 1226.

## **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ ФАХІВЦЯ З АУТИЗМУ**

### **Семінар 3. Методи допомоги дітям з розладами аутистичного спектра з доведеною ефективністю**

1. Поведінкові та когнітивно-поведінкові втручання.
2. Підходи, спрямовані на соціально-комунікативний розвиток: тренінг функціональної комунікації, тренінг соціальних навичок, терапія з однолітками; PECS, метод „соціальні історії”, структурована гра.
3. Структуроване навчання з опорою на візуальну підтримку (елементи системи TEACCH)
3. Метод „Фізичні вправи”.

#### *Рекомендована література*

1. Аппе Фр. Введение в психологическую теорию аутизма / Фр. Аппе. – М. : Теревинф, 2006. – 216 с.
2. Башина В. М. Аутизм в детстве. – М. : Медицина, 1999. – 240 с.
3. Двадцать семь методов коррекции аутизма с доказанной эффективностью // <http://outfund.ru/dvadcat-sem-metodov-korrekcii-autizma-s-dokazannoj-effektivnostyu/>, за англomовним джерелом – Практики, що ґрунтуються на науковій доведеності - <http://autismpdc.fpg.unc.edu/sites/autismpdc.fpg.unc.edu/files/2014-EBP-Report.pdf>
4. Коэн Ш. Жизнь с аутизмом / Ш. Коэн. – М. : Институт общегуманитарных исследований, 2008. – 240 с.
5. Питерс Т. Аутизм: От теоретического понимания к педагогическому воздействию / Т. Питерс. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – 240 с.
6. Скрипник Т. В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-метод. посіб. / Скрипник Т.В. – К., 2013. – Рукопис.
7. Скрипник Т.В. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посібник. – К.: ТОВ „Видавничий дім „Плеяди”, 2015. – 56 с.
8. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму / Т. В. Скрипник. – К. : Видавництво «Фенікс», 2010. – 388 с.

### **Семінар 4. Системна корекційно-розвивальна робота з аутичними дітьми.**

1. Використання науково-обґрунтованих методик здійснення психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом.
2. Послідовна робота з родиною як системою.

3. Становлення життєвої компетентності як пріоритетний напрям розвитку дітей з аутизмом.
4. Відбір, адаптація та використання корекційно-розвивальних стратегій та матеріалів до потреб певної особи з розладами аутичного спектра.

#### **Рекомендована література**

1. Александровский Ю. А. Состояние психической дезадаптации и их компенсация / Ю. А. Александровский. – М.: Наука, 1976. – 272 с
2. Аппе Фр. Введение в психологическую теорию аутизма / Фр. Аппе. – М. : Теревинф, 2006. – 216 с.
3. Каган В. Е. Аутизм у детей / В. Е. Каган. – Л. : Медицина, 1981. – 223 с.
4. Коэн Ш. Жизнь с аутизмом / Ш. Коэн. – М. : Институт общегуманитарных исследований, 2008. – 240 с.
5. Морозов С. А. Современные подходы к коррекции детского аутизма (обзор и комментарии). М., 2010.
6. Скрипник Т. В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-метод. посіб. / Т. В. Скрипник. – К. : Педагогічна думка, 2013. – 56 с.
7. Скрипник Т.В. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посібник. – К.: ТОВ „Видавничий дім „Плеяди”, 2015. – 56 с.
8. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму / Т. В. Скрипник. – К. : Видавництво “Фенікс”, 2010. – 388 с.

#### **Семінар 5. Алгоритм діяльності команди супроводу дитини з аутизмом**

1. Технології психолого-педагогічного супроводу.
2. Виявлення особливостей розвитку дитини, визначення її потреб для подальшого розроблення корекційно-розвивальної стратегії.
3. Створення умов в закладі освіти , що враховують особливі освітні потреби дітей з аутизмом.
4. Система конкретних спільних дій адміністрації, основних педагогів, фахівців супроводу і батьків в освітньому процесі дитини з особливими потребами; складання індивідуальної програми розвитку.
5. Технологія формулювання актуальних цілей за принципами ціле покладання SMART та узгодженого їх досягнення всіма учасниками групи супроводу.
6. Технологія командної взаємодії

#### **Рекомендована література:**

1. Гайдукевич С. Е. Средовой подход в инклюзивном образовании // Инклюзивное образование: состояние, проблемы, перспективы. — Минск: Четыре четверти, 2007. – с. 34.
2. Дмитриева Т. П. Организация деятельности координатора по инклюзии в образовательном учреждении. – М. : Центр «Школьная книга», 2010. – 73 с.
3. Лореман Т., Деспелер Д., Харви Д. Инклюзивное образование. Практическое пособие по поддержке разнообразия в общеобразовательном классе / Пер. с англ. Н.В. Борисовой — М., РООИ «Перспектива», 2008. – 74 с.
4. Митчелл Д. Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования (Использование научно-обоснованных стратегий обучения в инклюзивном образовательном пространстве). /Главы из книги, пер. – Аникеев И. С., Борисова Н. В. – М., РООИ «Перспектива», 2009. – 25 с.
5. Никольская О. С. Специальный федеральный государственный стандарт для детей с нарушениями развития аутистического спектра (макет) [Текст] / О.С. Никольская // Дефектология. – 2010. - №2. – С. 3-18.

6. Семаго Н. Я. Технология определения образовательного маршрута для ребенка с ограниченными возможностями здоровья. – М. : Центр «Школьная книга», 2010. – 139 с.
7. Скрипник Т. В. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посібник. – К.: ТОВ „Видавничий дім „Плеяди”, 2015. – 56 с.
8. Стратегии командного сотрудничества в реализации инклюзивной практики образования. Сборник материалов. – М.: РООИ «Перспектива», 2012. – 115
9. Технологии инклюзивного (совместного) образования в дошкольных учреждениях (рекомендации для руководителей, учителей-дефектологов и воспитателей дошкольных учреждений на примере инклюзивного образования детей с нарушениями слуха). / Под общей редакцией Е. П. Микшиной, Л. А. Зигле. – СПб. : РЕМДОМ, 2011. – 200 с.

## VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

### ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АУТИЗМУ ЯК САМОСТІЙНОГО ПОРУШЕННЯ РОЗВИТКУ

#### Тема 1. Аутизм як особливий вид дизонтогенезу

**Завдання:**

Заповніть таблицю „Теорії аутизму”

| №№ | Назва теорії | Головні положення | Автори<br>(представники) |
|----|--------------|-------------------|--------------------------|
| 1. |              |                   |                          |

**Форма подання:** у вигляді таблиці.

**Критерії оцінювання:** змістовність, логічність, структурованість

#### Тема 2. Науково-методичні засади діагностики дітей з аутизмом

Здійсніть порівняльний аналіз аутизму і подібних до нього порушень комунікативно-мовленнєвого розвитку

**Форма подання:** у вигляді таблиці або структурованого опису.

**Критерії оцінювання:** змістовність, логічність, структурованість

### ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ ФАХІВЦЯ З АУТИЗМУ

#### Тема 3. Науково доказові методи допомоги дітям з розладами аутистичного спектра

Розробіть презентацію, де детально розкрити та проілюструвати 2-3 методи з доведеною ефективністю для дітей з аутизмом”.

**Форма подання:** у вигляді презентації у PowerPoint.

**Критерії оцінювання:** змістовність, логічність, структурованість

#### Тема 4. Розбудова стратегії корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми

Сформулюйте 5 головних положень системної корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми. Визначити їх ієрархію та обґрунтувати свою думку

**Форма подання:** у вигляді схеми, таблиці.

**Критерії оцінювання:** змістовність, логічність, структурованість

#### Тема 5. Впровадження психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу дітей з аутизмом

Розробіть Індивідуальну програму розвитку для дитини з розладами аутистичного спектра

**Форма подання:** заповнений бланк Програми.

**Критерії оцінювання:** змістовність, логічність, структурованість

## **VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ**

Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти із дисципліни «Теорія та практика аутології» оцінюються за Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС), в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності здобувачів вищої освіти з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у Європейську кредитну трансферно-накопичувальну систему (ЄКТС) подано у табл. 7.1, табл. 7.2.

Таблиця 7.1

**Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю**

| № з/п                       | Вид діяльності                    | Кількість рейтингових балів |
|-----------------------------|-----------------------------------|-----------------------------|
| 1.                          | Відвідування лекцій               | 5                           |
| 2.                          | Відвідування семінарських занять  | 5                           |
| 3.                          | Робота на семінарському занятті   | 30                          |
| 4.                          | Модульні контрольні роботи (1, 2) | 50                          |
| 5.                          | Самостійна робота                 | 25                          |
|                             | Коефіцієнт -                      | 1,15                        |
| Підсумковий рейтинговий бал |                                   | <b>100</b>                  |

У процесі оцінювання навчальних досягнень здобувачем вищої освіти застосовуються такі **методи**:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; конспект, реферат.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 7.2

**Порядок переведення рейтингових показників успішності**

| Рейтингова оцінка | Оцінка за стобальною шкалою | Значення оцінки   |
|-------------------|-----------------------------|---|
| A                 | 90-100                      | <b>ВІДМІННО</b> – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками                              |
| B                 | 82-89                       | <b>ДУЖЕ ДОБРЕ</b> – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок                          |
| C                 | 75-81                       | <b>ДОБРЕ</b> – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок   |
| D                 | 69-74                       | <b>ЗАДОВІЛЬНО</b> -посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності |
| E                 | 60-68                       | <b>ДОСТАТНЬО</b> - мінімально можливий  |

|    |       |   |
|----|-------|---|
|    |       | допустимий рівень знань (умінь)   |
| FX | 35-59 | <b>НЕЗАДОВІЛЬНО</b> з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання |
| F  | 1-34  | <b>НЕЗАДОВІЛЬНО</b> з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань(умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни                            |

## VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

### *I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності*

#### **1) За джерелом інформації:**

• *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

• *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

• *Практичні*: вправи.

**2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації:** індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

**3) За ступенем самостійності мислення:** репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

**4) За ступенем керування навчальною діяльністю:** під керівництвом викладача; самостійна робота здобувача вищої освіти: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

*II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:* навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

## IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- друковані тестові і контрольні завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти;
- засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

## РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### **Основна:**

1. Аппе Фр. Введение в психологическую теорию аутизма / Фр. Аппе. – М. : Теревинф, 2006. – 216 с.
2. Гайдукевич С. Е. Средовой подход в инклюзивном образовании // Инклюзивное образование: состояние, проблемы, перспективы. — Минск: Четыре четверти, 2007. – с. 34.
3. Двадцать семь методов коррекции аутизма с доказанной эффективностью // <http://outfund.ru/dvadcat-sem-metodov-korrekcii-autizma-s-dokazannoj-effektivnostyu/>, за англomовним джерелом – Практики, що ґрунтуються на науковій доведеності - <http://autismpdc.fpg.unc.edu/sites/autismpdc.fpg.unc.edu/files/2014-EBP-Report.pdf>
4. Дмитриева Т. П. Организация деятельности координатора по инклюзии в образовательном учреждении. – М. : Центр «Школьная книга», 2010. – 73 с.
5. Никольская О. С. Специальный федеральный государственный стандарт для детей с нарушениями развития аутистического спектра (макет) [Текст] / О. С. Никольская // Дефектология. – 2010. - №2. – С. 3-18.



6. Романчук О. Розлади спектру аутизму в запитаннях та відповідях / О. Романчук. – Львів : Колесо, 2009. – 168 с.
7. Семаго Н. Я. Технология определения образовательного маршрута для ребенка с ограниченными возможностями здоровья. – М. : Центр «Школьная книга», 2010. – 139 с.
8. Скрипник Т. В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-метод. посіб. / Т. В. Скрипник. – К. : Педагогічна думка, 2013. – 56 с.
9. Скрипник Т.В. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посібник. – К.: ТОВ „Видавничий дім „Плеяди”, 2015. – 56 с.
10. Стандартные требования к организации деятельности службы раннего вмешательства./ Аксенова О.Ж., Баранова Н.Ю., Емец М.М., Тамарина Л.В. – Санкт-Петербург, 2012 г. – 54 с. // [urlyaaid.eu/projects/docs/Standards\\_for-Russian-Early-Intervention\\_rus.pdf](http://urlyaaid.eu/projects/docs/Standards_for-Russian-Early-Intervention_rus.pdf)

**Додаткова:**

1. Александровский Ю. А. Состояние психической дезадаптации и их компенсация / Ю. А. Александровский. – М.: Наука, 1976. – 272 с
2. Башина В. М. Аутизм в детстве. – М. : Медицина, 1999. – 240 с.
3. Иванов Е. С. Спорные вопросы диагностики раннего детского аутизма. Детский аутизм: хрестоматия / Е. С. Иванов. – СПб. : МУСиР им. Р. Валленберга, 2001. – 430 с.
4. Каган В. Е. Аутизм у детей / В. Е. Каган. – Л. : Медицина, 1981. – 223 с.
5. Клінічний протокол надання медичної допомоги дітям із гіперкінетичними розладами / І. А. Марценковський, В. С. Підкоритов, С. Є. Казакова [та ін.]. – К. : Міністерство охорони здоров'я України, 2010. – 33 с.
6. Манелис Н. Г. Ранний детский аутизм : психологические и нейропсихологические механизмы / Н. Г. Манелис // В мире науки. – 2006, № 7. – С. 32–43.
7. Коэн Ш. Жизнь с аутизмом / Ш. Коэн. – М. : Институт общегуманитарных исследований, 2008. – 240 с.
8. Лореман Т., Деспелер Д., Харви Д. Инклюзивное образование. Практическое пособие по поддержке разнообразия в общеобразовательном классе / Пер. с англ. Н.В. Борисовой — М., РООИ «Перспектива», 2008. – 74 с.
9. Митчелл Д. Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования (Использование научно-обоснованных стратегий обучения в инклюзивном образовательном пространстве). /Главы из книги, пер. – Аникеев И. С., Борисова Н. В. – М., РООИ «Перспектива», 2009. – 25 с.
10. Морозов С. А. Современные подходы к коррекции детского аутизма (обзор и комментарии). М., 2010.
11. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму / Т. В. Скрипник. – К. : Видавництво “Фенікс”, 2010. – 388 с.
12. Уніфікований клінічний протокол ...медичної допомоги та медичної реабілітації: розлади аутистичного спектра, 2015 р.// [http://www.moz.gov.ua/docfiles/dn\\_20150615\\_0341dod.pdf](http://www.moz.gov.ua/docfiles/dn_20150615_0341dod.pdf)
13. American Academy of Pediatrics, Committee on Children With Disabilities. The pediatrician's role in the diagnosis and management of autistic spectrum disorder in children. Pediatrics.2001; 107 : 1221– 1226.